

VERTALING van de Franse tekst

Diagnostic (GERFA) nummer 420, september 2024, bladzijden 8-11.

WETENSCHAPPELIJKEINSTELLINGEN

DE « HORIZON 50-200 » VZW, EEN LEGE VENOOTSCHAP GEPLANDE ONTMANTELING VAN MUSEALE VAARDIGHEDEN

Op 17 mei 2024 hechtte de Ministerraad zijn goedkeuring aan het masterplan van de vzw *Horizon 50-200* voor de heraanleg van de Jubelparksite, waar in 2030 het Tweehonderdjarige Bestaan van België zal worden gevierd. Het project omvat in het bijzonder het creëren van een ontvangst- en tentoonstellingsruimte binnen het Koninklijk Museum van het Leger en de Krijgsgeschiedenis (KLM), het verbinden van het genoemde KLM met het Koninklijk Museum voor Kunst en Geschiedenis (KMKG) - beide Federale Wetenschappelijke Instellingen (FWI) - en het creëren van ondergrondse ruimten. De renovatie en verplaatsing van het KIK (Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium, ook een FWI) werd ook overwogen, maar deze opdracht lijkt niet langer op de agenda te staan.

Het project werd - en wordt nog steeds, in afwachting van de vorming van de nieuwe federale regering - gesteund door staatssecretaris Thomas DERMINE (PS), verantwoordelijk voor POD Wetenschapsbeleid en federale musea (met uitzondering van de KLM, de enige FWI die onder de minister van Defensie valt, Ludivine DEDONDER (PS) - deze laatste heeft zich echter teruggetrokken uit de media-aandacht voor het project) - en Minister Karine LALIEUX (PS), Minister verantwoordelijk voor Beliris, allen handelend onder de bescherming van de Eerste Minister voor de federale verkiezingen van 9 juni, Alexander DE CROO (Open VLD).

Dit programma is belangrijk omdat het de voorbode moet zijn van wat er later zal gebeuren voor de andere federale instellingen die zich op het *Museum mile* bevinden en die ter gelegenheid van het tweehonderdjarig bestaan en daarna de site van het Jubelpark willen verbinden met het Koninklijk Park, via het Leopold Park en hun respectieve musea: alle FWI-musea zijn er dus bij betrokken.

Hoewel dit nieuwe project in principe op brede instemming van de bevolking kan rekenen, is het zeer problematisch en roept het direct vragen op over goed bestuur en, meer fundamenteel, het respect voor de democratie ondermijnt bij diegenen die verondersteld worden haar te belichamen en te beschermen.

Een « bovengronds » project en een gepasseerd Parlement

In dit *masterplan*, dat het architectenbureau SUMProject¹ in februari 2024 schijnbaar heeft opgesteld in opdracht van Beliris, met de hulp van de VZW Horizon 50-200 en de Regie der Gebouwen (met als toezichthouder de staatssecretaris Mathieu MICHEL (MR)), valt de onnauwkeurigheid en het totale gebrek aan uitleg op tussen de vermelde doelstellingen (" *Het behoud en het onderzoek van de collecties, met hun uitzonderlijke culturele, artistieke en*

wetenschappelijke waarde ; het Jubelpark opwaarderen ... met het park en de musea ") en de voorgestelde oplossing (het verdwijnen van volledige permanente collecties ten gunste van recreatiegebieden of tijdelijke tentoonstellingen).

Door zich voornamelijk te richten op de transformatie van ruimtes, wordt een zuivere vastgoedvisie geprojecteerd, die erg vaag blijft en geen culturele of wetenschappelijke inhoud heeft. In plaats van een "transformatie" of "herbestemming" van de musea aan te kondigen, is het niets meer en niets minder dan de regelrechte ontmanteling van de federale collecties.

Hoewel de KMKG een substantieel deel van de tentoonstellingsruimte voor zijn collecties zou verliezen, is het het KLM zelf die de grote verliezer zou zijn in de geplande operatie, omdat het 40% van zijn huidige oppervlakte zou verliezen², inclusief tentoonstellingszalen (4.000 m²) en opslagruimtes (2.500 m²),² wat neerkomt op het ontnemen van zijn functie als museum met collecties van wereldklasse.

Dit *masterplan*, met een budget van 88 miljoen euro (107 miljoen euro aangekondigd in totaal) werd goedgekeurd net voor de verkiezingen en de lopende zakenperiode, zonder enig debat in het parlement: het is duidelijk dat de controle die het parlement volgens de *grondwet* uitoefent, opzettelijk werd kortgesloten.

Een "ministeriële" VZW met het uiterlijk van een lege vennootschap

Een van de kenmerken van **lege vennootschappen**, typerend voor hun manier van oprichten, is dat ze over het algemeen 'verborgen' zijn. In feite wordt het project aangestuurd door een zeer bijzondere VZW, die in 2022 werd opgericht (*bijlage bij het Belgisch Staatsblad van 5 augustus 2022*) via een juridische goocheltruc, waarbij de vereniging die verantwoordelijk is voor de promotie van de activiteiten en de 'culturele diversiteit' van de (enige) KMKG (die dit instrument nu niet meer heeft om zijn activiteiten te ondersteunen) wordt omgevormd tot een nieuwe VZW, met een volledig nieuwe structuur, in een nieuwe, met een heel ander doel en doelstellingen, die betrekking hebben op de oprichting van een "recreatief, cultureel en wetenschappelijk centrum" dat de hele Jubelparksite en zijn musea omvat. Het gaat dus om de omvorming van een VZW in een totaal andere, met behoud van het ondernemingsnummer (0408 916 465), waardoor de VZW moeilijk te herkennen is.

¹ De samenvatting kan geraadpleegd worden op de website van het Bewonerscomité Tervueren-Montgomery: <https://tervueren-montgomery.eu/>. Hetzelfde geldt voor alle andere documenten die in dit artikel worden geciteerd.

² Tentoonstelling 1939-1945 (tussenverdiepingen van de Bordiau-hal): 4.000 m² ; begane grond van de Bordiau-hal: 3.000 m² ; Cedoc: 3.000 m² ; centrale berging : 2.500 m²; de "blokken" (kantoren, werkplaatsen en opslagruimtes in de hoeken van de Bordiau-hal): 2.500 m² = 15.000 m² voor het hele Bordiau-complex. Het is niet mogelijk om de ruimten in de kelder te scheiden van die op de begane grond, omdat ze één beveiligde toegang hebben (met name voor de opslag van vuurwapens). Bij deze ruimten komt nog de ruimte die bezet zijn door de "Het Napoleontische Rijk"-collecties in de "Arcades": 1.250 m² (toekomstig restaurant in het *masterplan*), dus in totaal 15.000 m² die moet worden verplaatst voor de festiviteiten. Dit is exclusief de verwachte verliezen voor de Luchtvaarthal. Het museum als geheel beslaat 38.000 m².

Het vreemdste aan deze VZW Horizon 50-200 is dat het in feite een ministeriële vereniging is: de vijf bovenvermelde federale ministers (maar niet bij naam in de statuten) zijn de stichtende leden: dit heeft alle kenmerken van een "schaduwkabinet" dat na de verkiezingen zou kunnen blijven bestaan; de leden kunnen van statuut veranderen en erin blijven (art.7, alinea 5).

De VZW kruist ook bijna alle andere vakjes aan die de ondoorzichtigheid van lege vennootschappen kenmerken: de in het *Belgisch Staatsblad* gepubliceerde statuten werden opgesteld of worden nog steeds opgesteld in strijd met bepaalde verplichtingen van het *Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen* : de namen van de stichtende leden, voornamelijk de drie voornoemde ministers (plus Mathieu MICHEL voor de Regie der Gebouwen en A. DE CROO als Eerste Minister), de namen van de leden van de VZW en de namen van de leden van de VZW. DE CROO als Eerste Minister), komen niet voor (evenmin als het Belgisch Staatsblad van 11 mei 2023, die in feite nieuwe statuten zijn en geen eenvoudige wijziging); de wettelijke en gebruikelijke voorwaarden om lid te worden of de vereniging te verlaten blijven vaag.

De verwarring en het ondoorzichtige karakter van de VZW werden in de loop der jaren handig in stand gehouden met betrekking tot de zeer veranderlijke samenstelling van de Raad van Bestuur en de Algemene Vergadering: de Voorzitter van de Raad van Bestuur in 2022, Arnaud VAJDA, Voorzitter van Belspo (de FOD Wetenschapsbeleid), nam ontslag uit deze functie op 5 september 2022 (terwijl hij bestuurder en Voorzitter van de Algemene Vergadering bleef (?)); hij werd vervangen door de CEO van een vastgoedvennootschap, die vervolgens vervangen lijkt te zijn door Bruno VAN LIERDE, die alleen door de pers als zodanig wordt genoemd en wiens benoeming noch in het Belgisch Staatsblad, noch in het register van de administrateurs van de Kruispuntbank van Ondernemingen (KBO - geraadpleegd eind augustus 2024), noch in het UBO-register voorkomt: allemaal registers die niettemin obligatoir zijn. Deze crypto-voorzitter wordt echter verondersteld de VZW officieel te vertegenwoordigen (wat hij doet voor de pers) terwijl hij, volgens de statuten, de bevoegdheid heeft om de medewerkers aan te sturen die verantwoordelijk zijn voor het dagelijks beheer. De strategische posities van vice-voorzitter, secretaris en penningmeester werden vanaf 4 april 2022 ingevuld door de drie algemene verantwoordelijken van de FWI's ter plaatse: Hilde DE CLERCQ (KIK), Michel JAUPART (WHI (KLM)) en Bruno VERBERGT toen (MRAH)³. Zij namen ontslag uit deze functies op de Algemene Vergadering van 05.09.2022 (Belgisch Staatsblad van 11.05.2023), misschien vanwege de problemen met het financieel beheer die zich aandienden (zie hieronder), maar bleven ambtshalve lid als waarnemer in de Raad van Bestuur (en altijd onder het gezag van de andere minister-leden). De CEO (Chief Executive Officer) Paul DUJARDIN en de COO (Chief Operating Officer) Yasmina AMIRE, werknemers ter beschikking gesteld van de VZW, zijn ook bestuurders (Y. Amire bekleedt ook de functie van nieuwe secretaris van de raad). Tot slot zijn deze voormalige CEO en COO nog steeds in dienst van de KBO, ook al zijn ze sinds de zomer van 2023 uitgesloten van de VZW !

In de statuten blijft ook de grootste onduidelijkheid bestaan over de verantwoordelijkheden die respectievelijk door bovengenoemde ministers, de voorzitter en de andere leden van de

³ B. VERBERGT werd op 01.01.2024 vervangen door de nieuwe directeur-generaal van de KMKG, Géraldine DAVID.

Raad van Bestuur worden uitgeoefend over de twee personen die aanvankelijk verantwoordelijk waren voor het dagelijks bestuur, de CEO en de COO; deze twee functies zijn expliciet voorzien in de statuten van 2022. En hoewel ze eind juni of begin juli 2023 hun functie moesten neerleggen, staan ze nog steeds met naam en toenaam vermeld in de nieuwe statuten die op 11 mei 2023 werden gepubliceerd en die sindsdien niet zijn gewijzigd! Bovendien blijkt er op dit moment slechts één "directeur" te zijn (Isabel CASTELEYN) die volgens de pers in mei 2024 is aangenomen, maar nog steeds zonder publicatie in het Belgisch Staatsblad of vermelding van de nieuwe functie die zo in de statuten zou gecreëerd worden. Wat een schijnvertoning!

Een van de andere kenmerken van lege vennootschappen is het gebruik van *nominale eigendom*. Dit betekent dat de mensen op de lijst er geen controle over hebben en niet echt betrokken zijn bij hun activiteiten. Het zijn niets meer dan façades om de identiteit van de echte "eigenaar" te verbergen. Dit lijkt het geval te zijn voor ten minste zes van de zeven bedrijven op de lijst.

Dit lijkt het geval te zijn voor minstens zes van de zeven "afgevaardigden voor het dagelijks bestuur" die in het UBO-register vermeld staan (met uitzondering van A. Vajda), waaronder een voormalig journalist van het televisiejournaal RTBF (die een van de sponsors van de VZW is) en een bekende baas van een vastgoedbedrijf (die sindsdien ontslag heeft genomen als voorzitter van de Raad van Bestuur). Nog fundamenteeler, zijn de ministers niet de echte opdrachtgevers als het gaat om de algemene ambtenaren van de overheidsdepartementen die ze leiden, maar met wie ze samenzitten? Dus wie is er wettelijk nog lid van de Raad van Bestuur en de Algemene Vergadering van deze VZW, en welke mandaten worden er eigenlijk uitgeoefend?

Tot slot moet worden opgemerkt dat de dekmantelbedrijven over het algemeen geen echte activiteiten ontplooiën: dit is eens te meer het geval met Horizon 50-200 dat, in een programma dat op een ietwat misleidende manier wordt aangekondigd, in werkelijkheid slechts activiteiten "labelt" die op de site van het Jubelpark worden georganiseerd door andere verenigingen of informele groepen, vaak al meerdere jaren.

Met de opname in het programma van de overdrachtsceremonie tussen de oude en nieuwe Chef van Defensie (CHOD) op 4 juli 2024 op de esplanade - een puur militaire ceremonie - heeft de mystificatie (of belachelijkheid) haar hoogtepunt bereikt... Wat is de werkelijke staat van dienst van de VZW sinds haar oprichting in 2022? Waar zijn de balansen en jaarverslagen? Haar website, teruggebracht tot zijn eenvoudigste uitdrukking, zegt er niets over. Waar is het geld van de belastingbetaler gebleven?

Ernstige problemen met financieel beheer en belangenconflicten

Naast deze duidelijke tekortkomingen om een voorbeeld te stellen, veroorzaakt *Horizon 50-200* ernstige problemen op het gebied van financieel beheer en bestuur. Sinds haar oprichting in 2022 heeft ze nooit haar jaarrekeningen gedeponereerd (of zelfs nog eerder, aangezien ze verondersteld werd de rekeningen van de VZW die ze verving over te nemen en in orde te brengen, aangezien ze het ondernemingsnummer overnam). Bijgevolg is er eind augustus 2024 geen enkele jaarrekening verschenen, noch bij de Kruispuntbank van Ondernemingen

(onderdeel van de FOD Economie), noch in het register van de Nationale Bank van België⁴. Haar financieel beheer wordt dus bewust verborgen gehouden. Het is dan ook niet verwonderlijk dat dit beheer rampzalig is gebleken, zoals de ministers zelf hebben toegegeven, door de CEO en COO er publiekelijk van te beschuldigen de toegekende kredieten te hebben verkwist (580 miljoen in 2023 immers - men kan zich alleen maar verbazen en de ogen openen over het verschil met de 88 miljoen die was aangekondigd voor het *masterplan*). Maar waar zijn de jaarrekeningen, het geraamde budget voor het lopende jaar en wat waren de echte verantwoordelijkheden van sommigen (de ministers, de voorzitter, de secretaris en de penningmeester) en anderen?

Wat betreft de **belangenconflicten** die de statuten beweren te willen inperken, stellen we vast dat de VZW er zelf in verwickeld is: de verklaarde voorzitter van de VZW Horizon 50-200, Bruno Van Lierde, is ook voorzitter van de NV Tempora, een Belgisch bedrijf gespecialiseerd in het beheer van evenementen, tijdelijke tentoonstellingen en museummanagement. Afgezien van de onverenigbaarheid van functies die werd vastgesteld voor een museaal project in hetzelfde activiteitsdomein als dat van de NV Tempora, maakt de inlijving van een privémanager in de sleutelpositie van deze VZW het uiteraard mogelijk om de wet op de overheidsopdrachten voor toekomstige scenografische werken en het beheer van de te gunnen ruimtes te omzeilen en de concurrentie te vervalsen ten opzichte van andere Belgische of Europese bedrijven die gespecialiseerd zijn in een evenement zoals een Jubileum.

Wat het personeel betreft, werden volgens de pers de CEO en andere projectmanagers van de VZW aangeworven via de KMKG, die hen ter beschikking stelde van Horizon 50-200 (in plaats van hen zelf aan te werven): wat zijn de echte redenen voor een dergelijk bedrag? Bovendien werden volgens A. Vajda drie van de werknemers "gerecupereerd" door Belspo. Na gezien te hebben hoe de zeer restrictieve wet op openbare aanbestedingen omzeild werd door de oprichting van een VZW, hebben we hier SELOR (nu Werkenvoor.be) die de aanwerving van personeel omzeilt.

De VZW zwemt dus in complete illegaliteit, straffeloos. Dit is letterlijk verbijsterend en tast de fundamentele aan van het vertrouwen dat burgers in politici kunnen stellen.

Andere betrokken entiteiten

Andere vertegenwoordigers van staatsorganen en -organisaties zijn ook lid en beslissen 'collegiaal' over de toekomst van de VZW. Met al deze onregelmatigheden en tekortkomingen, wat doet de Inspectie van Financiën dan (of liever gezegd, wat doet ze niet), hoewel ze in het hart van het "systeem" zit, als lid van de Raad van Bestuur waar ze een vetorecht heeft? Meer nog dan haar onbegrijpelijke passiviteit tegenover alle hierboven vermelde misbruiken, werpt dit de vraag op van de zogenaamde **onwettige belangenname** (d.w.z. een belang nemen in een operatie waarvoor men verantwoordelijk is voor het toezicht en de betaling). En wat doen de Regie der Gebouwen en Beliris, evenals het BIM, Urban en de "drie Europese instellingen" (niet genoemd), die nu slechts waarnemers zijn in de op 5 september 2022 aangenomen statuten, terwijl ze voorheen ambtshalve lid waren? Wat doet de voorzitter van Belspo, Arnaud VAJDA, als voorzitter van de Algemene Vergadering van de

⁴ Alle documenten met betrekking tot dit project zijn terug te vinden op: <https://tervueren-montgomery.eu/>

VZW, wat indruist tegen de missie die hem werd toevertrouwd, namelijk volgens het operationeel plan van de organisatie "het promoten en het behoud van de collecties" en de belangen van zijn eigen FWI, het KMKG ? Wat hebben de directeuren-generaal van de FWI's gedaan en wat doen ze nog steeds, in het bijzonder de directeuren-generaal van de twee federale musea die de sleutelposities van secretaris en penningmeester van de VZW bekleedden en er nog steeds aan deelnemen? Hun stilzwijgen blijft tot op vandaag even verbazingwekkend als onbegrijpelijk, in het licht van de geplande ontmanteling van hun eigen instellingen. Hebben hun respectieve directies ermee ingestemd dat zij hun musea vertegenwoordigen binnen de VZW en eraan deelnemen - en met welk mandaat?

Wat doet de Nationale Loterij, met Horizon 50-200 die er in haar reclame prat op gaat dat ze er door « powered » (aangedreven) wordt : is dit ook geen overheidsgeld dat gereguleerd en gecontroleerd zou moeten worden, zoals de budgetten van andere "staats"sponsors? Zoals de RTBF, de Stad Brussel via een andere VZW, Brussels Major Events, en de Koning Boudewijnstichting, die de VZW geloofwaardigheid geeft en steunt door de oprichting van een Fonds Vrienden van Horizon 50-200 : wie kan er nog 'vriend' zijn van zo'n pseudo-vereniging?

We lijken hier te maken te hebben met een echt netwerk waar 'solidariteit' alle legaliteit en controle overstijgt...

Strafrecht?

Musea maken integraal deel uit van het onderwijs- en onderzoeksapparaat van de Staat en werken volgens wetten en koninklijke besluiten die hun opdrachten en werking bepalen. De drie ministers en de vertegenwoordigers van de FWI's willen de musea ontmantelen of hebben dat al gedaan, terwijl ze geacht worden de wetten en koninklijke besluiten uit te voeren die deze instellingen hebben opgericht.

Het is daarom redelijk om te vermoeden dat we te maken hebben met een " **samenspanning van ambtenaren** " (d.w.z. een samenspannende actie tussen ten minste twee personen in posities van enig openbaar gezag, die maatregelen plannen die in strijd zijn met de wetten of koninklijke besluiten) en " **machtsmisbruik** " (d.w.z. iemands voorrechten gebruiken tegen de belangen van de overheid in), strafbaar volgens het *Wetboek van Strafrecht*.

Uiteindelijk is dit een echte breuk in de sociale solidariteit en een gebrek aan respect voor de democratische wetten.

Hoe kan een dergelijke situatie worden rechtgezet?

In het licht van dergelijk wanbeheer en wangedrag, met name van de kant van mensen in openbare functies, lijkt het logisch dat het Parlement de teugels weer in handen neemt en een onderzoekscommissie in te stellen om de precieze ins en outs van deze affaire vast te stellen en de verschillende vertakkingen en verantwoordelijkheden ervan in de openbaarheid te brengen.

Als de VZW *Horizon 50-200* wordt ontbonden, moet worden opgemerkt dat de statuten van de VZW bepalen dat het nettovermogen (ervan uitgaande dat het een positief saldo genereert) wordt overgedragen aan de FWI's, wat een eerste positieve stap zou betekenen voor de prioritaire en noodzakelijke herfinanciering van de KLM en de KMKG, zodat ze zich (eindelijk) op het niveau van de bemiddelingsinstrumenten kunnen brengen en het extra personeel dat nodig is om te voldoen aan de behoeften van de toekomstige viering van het Tweehonderdjarig Bestaan.

Qua methode stellen we voor om snel een Commissariaat-generaal op te richten in een nieuwe, meer geschikte en conforme structuur, die in eerste instantie een nieuwe visieverklaring opstelt onder toezicht van een wetenschappelijk en technisch comité (en niet van algemene directeuren die duidelijk zijn ingehaald door de loop der gebeurtenissen en waarvan de geloofwaardigheid ernstig in twijfel wordt getrokken), in een participatief proces (dat opnieuw moet worden opgestart), in combinatie met toekomstgerichte workshops. Deze spelers zouden ondersteund kunnen worden door een eerlijke beoordeling van de staat van musea en hun publiek ((maar wat deed A. Vajda sinds 2022 om opdracht te geven voor objectieve studies door het PublieksObservatorium van de FWI's, die hij onder zijn hoede heeft) ? Deze maatregelen zouden ons in staat moeten stellen een nieuwe start te maken...